

Kofoeds Skole 2.0

Kofoeds Skoles pædagogiske,
social- og beskæftigelsesfaglige
håndbøger

Kofoeds Skole 2.0

Kofoeds Skole 2022

Kofoeds Skoles pædagogiske,
social- og beskæftigelsesfaglige
håndbøger

Kofoeds Skoles Forlag

Af Robert Olsen og Lars Øbing

Indledning

Over de seneste 10 år har vi på Kofoeds Skole udviklet os og ændret vores sociale tilbud.

Store og små greb har været anvendt til at skabe denne udvikling, skabe nyt indhold og ny æstetik i forhold til rammerne. Udgangspunktet har været en visionsplan.

Kofoeds Skole havde i sidste halvår af 2014 i samarbejde med Carlberg Christensen, COBE arkitekter, elever, medarbejdere, bestyrelse, naboer og samarbejdspartnere udviklet en visionsplan: 'Kofoeds Skole i fremtiden'. Processen har været støttet af Realdania.

Der var behov for at nytænke og få en ny retning i arbejdet. Visionsplanen beskrev en lang række ideer og udfordringer for Kofoeds Skole. Det var ideer og projekter, som medvirker til en miljømæssig bæredygtig udvikling, skaber en socialøkonomisk retning og en fortætnings- og byudviklingsstrategi (en storbylandsby).

Visionsplanen blev udviklet efter at Kofoeds Skole havde været igennem – hvad man kunne kalde en økonomisk hestekur – som betød farvel til ca. 30 procent af medarbejderne og frasalg af en række ejendomme. På bagsiden af disse store omvæltninger i organisationen opstod, hvad man vil kunne kalde et vakuum. Medarbejdere og elever stillede sig selv og ledelsen det fornuftige spørgsmål. *'Hvor skal vi hen nu?'*

Visionsplanen og efterfølgende en række strategipunkter kom til at være svaret på det vakuum, som opstod efter nedskæringerne.

Overordnet var formålet med udviklingen af visionsplanen at skabe en re-vitalisering af Kofoeds Skole og åbne skole op mod omverdenen. Udviklingen af pædagogikken og fornyelsen af de fysiske rammer er forbudne. Det var det som i daglig tale kom til at hedde Kofoeds Skole 2.0

Baggrund og analyse – kontekst

Historisk har sociale tilbud altid vendt lidt indad og lukket sig lidt om sig selv og sin målgruppe. Hvis man går tilbage i tiden, så blev fattige og psykisk syge ofte placeret på institutioner ude på landet f.eks. det psykiatriske hospital Sct. Hans eller de mange forsorgshjem, som ligger rundt om i landet. Tankerne var, at de udsatte og syge skulle have fred og ro i landlige omgivelser, og samtidig behøvede borgerne i byen ikke at se på de fattige, udsatte og psykisk syge.

Sociale tilbud blev også placeret i byen i visse tilfælde, men ofte med en tilgang, hvor man også lukkede sig om sig selv. Det bedste eksempel på det, er det københavnske forsorgshjem Sundholm på Amager, her omkransede en voldgrav og et hegn Sundholm mod omverden og man kunne kun komme derud med tilladelse fra inspektøren.

Kofoeds Skole skriver sig også ind den historiske tradition. Da man flyttede fra Christianshavn til Amager var det blandt andet på grund af et pres fra naboer, og man flyttede til en – dengang – mere afsidesliggende bygning for enden af Holmbladsgade. Bygningen var omkranset af hegn og indgangen gennem en reception. Facaden virkede tillukket og både fysisk og indholdsmæssigt vendte skolen sig ind mod sig selv.

Økonomisk analyse

Baggrunden for udvikling er ofte udefra kommende faktorer. Det var også tilfældet for den udvikling, som Kofoeds Skole har været igennem.

Nedskæringer og besparelser betød at Kofoeds Skole i perioden 2011- 15 måtte skære 30 % af personalestyrken og sælge 3 ejendomme fra. I den forbindelse opdagede vi en tilbagekøbsklausul på Hovedbygningen i København, som vi forhandlede os ud af med Københavns kommune mod at afgive et større areal til kommunen. Kofoeds Skole fik overblik over skolens ejendomme og balance i driftsregnskaberne og blev dermed bedre sikret til fremtiden.

Byen udvikler sig.

Bydelen Amager øst, hvor Kofoeds Skoles hovedskole ligger, har i de forløbne ti år udviklet sig med rasende fart. Fra Amager Strand og hele vejen op mod Benzinøen forsvandt gammel industri og håndværk til fordel for nye højhuse – ofte ejerboliger.

Kofoeds Skole flyttede sig – ikke fysisk – men mentalt, fra at ligge i den dunkle ende af Holmbladsgade til at ligge midt i et pulsende nyt byområde med metro, boliger, nye butikker, cafeer, en supercykelsti og en ny folkeskole lige over for Kofoeds Skoles indgang.

Strandlodsvej er fyldt med butikker, en folkeskole er færdigbygget i 2022 lige over for Kofoeds Skole, og udviklingen vil i de kommende år forsætte.

Området rundt om hovedskolen har ændret sig radikalt med et nyt byliv til følge.

Det er også mennesker med gode indkomster, som er flyttet til de nye områder ned mod stranden. Man kan se Tesla'er i området og børnefamilier er i stor stil flyttet til området. Man kan faktisk sige at Kofoeds Skole udgør grænsen med det gamle Holmbladsgade kvarter med ældre københavnske huse med røde mursten og de nye højhuse. I denne bymæssige smeltedigel har Kofoeds Skole skulle finde en rolle.

Processen

Inddragelsen i udviklingen af visionsplanen

Brugerdialogen (elever og medarbejdere) var først og fremmest baseret på en udvikling af skolens fysiske rammer og på en forståelse af skolen set indefra og i øjenhøjde med de mennesker, som bruger og kender skolen til daglig. Inddragelsen tog derfor afsæt i en åben dialog og undersøgende observation, hvor udgangspunktet var brugernes egne beskrivelser og et kig ind i elevernes og medarbejdernes hverdagsliv og almindelige gang på skolen. Dermed var formålet at opnå en forståelse af, hvordan Kofoeds Skole opleves, bruges og fungerer og dermed genkende de sociale mønstre, som kun et udefrakommende blik kan se. For mange af skolens brugere er skolen også en tryk og velkendt base i hverdagen – for nogle endda et fristed fra et hårdt liv på gaden – og derfor har det ligget Kofoeds Skole på sinde, at transformationen og åbningen af skolen mod lokalsamfundet skulle ske på brugernes præmisser. Endelig har formålet med inddragelsen været at få konkrete input og idéer til udviklingen af fremtidige projekter og fremtidens skole.

Hvem blev der talt med

Inddragelsen har omhandlet følgende aktiviteter og brugere:

- Rammemøde: Møde med forstander, administrationschef og chefkonsulent på Kofoeds Skole, hvor formålet var at afklare potentialer og eventuelle begrænsninger for udviklingen af fremtidens skole.
- Med i skole: To dages rundvisning på skolen inklusiv deltagelse i undervisning og besøg på værksteder, hvor formålet var at få indsigt i skolens nøglefunktioner fra medarbejderens perspektiv og afklare fordele og ulemper ved de nuværende fysiske rammer.
- Medarbejderworkshop: Udviklingsworkshop med medarbejdergruppe med fokus på potentialer og udfordringer ved at åbne skolen op og indgå samarbejder med aktører udefra.
- Elev-interviews: Interviews med elever og frivillige på

en række, på forhånd udvalgte, værksteder og undervisningssteder, hvor formålet var at møde eleverne i øjenhøjde og forstå deres dagligdag og den rolle, som Kofoeds Skole spiller for eleverne.

- Åben Base: To åbne workshops med deltagelse af både ledelse, medarbejdere og elever, hvor formålet var at få forståelse for skolens selvforståelse, samt konkrete input til idéer til den fremtidige udvikling af skolen, og visionen om at åbne skolen mere op.

Produktet af inddragelsesprocessen

Resultatet blev **Kofoeds Skole i fremtiden – en visionsplan**. En ny visionsplan for Kofoeds Skole om at skabe et bæredygtigt løft af skolens fysiske rammer og en nytænkning af skolens relationer til lokalmiljøet og resten af byen

– herunder udvikling af socialøkonomiske aktiviteter.

Konkret indeholdte visionsplanen 25 projektidéer samt et hovedprincip og fem strategier, der skulle fungere som retningslinjer for den fremtidige udvikling af skolen.

Visionsplanen er således tænkt som et styrings- og prioriteringsværktøj, som Kofoeds Skole kan bruge til at afklare, videreudvikle og igangsætte kommende udviklingsprojekter.

Åbenhed, bæredygtighed og socialøkonomiske aktiviteter – storby landsby

I et fremadrettet perspektiv og i et samfund med voksende ulighed, vil Kofoeds Skole arbejde for en mere rummelig by med fokus på at skabe liv, forskelligartede boliger og fortsat udvikle og understøtte byens oaser. Dette vil Kofoeds Skole

blandt andet gøre ved at bevæge sig væk fra blot at være en institution til i stedet at være en såkaldt **storbylandsby**.

Kofoeds Skole har i de forløbne år arbejdet aktivt for at bygge bro mellem forskellige slags københavnere og har i samarbejde med elever, medarbejdere og lokalsamfund udviklet en ambitiøs vision med afsæt i **åbenhed, bæredygtighed og socialøkonomi**.

Visionen om åbenhed, bæredygtighed og socialøkonomisk aktivitet har således til formål at skærpe skolens faglige sociale arbejde. Nye relationer til lokalsamfundet i form af socialøkonomiske aktiviteter vil give eleverne endnu bedre muligheder for at indgå i meningsfulde aktiviteter og tilegne sig relevante og brugbare kompetencer.

Samtidig kan skolen bidrage til løsningen af sociale og bæredygtige problemer i samfundet. Visionsplanens projekter og anbefalinger til den videre proces tog derfor afsæt i Kofoeds Skoles vision om etableringen af en række konkrete socialøkonomiske og bæredygtige aktiviteter, som både orienterer sig mod at løfte skolen og bidrage til lokalområdet.

Åbenhed

En af strategierne gik på, at Kofoeds Skole skal være en såkaldt **storbylandsby**, der i højere grad skal åbne sig og være i samspil med det omkringliggende samfund, og dermed øge interaktion, synlighed af hvad Kofoeds Skole laver og lokal integration. Vi ville gå fra institution til storbylandsby. Kofoeds Skole har en vigtig rolle at spille i et samfund og i en metropol, hvor uligheden vokser, og der sker en stigende udstødelse og marginalisering af socialt udsatte grupper.

Invitation til lokalt samspil

Kofoeds Skole inddrog i høj grad vore naboer både med hensyn til inddragelse og information om den fremtidige strategi. Dette samarbejde har Kofoeds Skole nydt godt af både hvad angår mulig konfliktforebyggende tiltag, forebyggelse af fordomme og med konkrete gode input fra vore naboer.

Socialøkonomiske butikker

Det andet spor i Kofoeds Skoles strategi fokuserede på socialøkonomi og især muligheden for at få en række socialøkonomiske butikker i karréen i Nyrnberggade, som kunne danne ramme for mødet mellem Kofoeds Skole og omverdenen.

For Kofoeds Skole er socialøkonomi en naturlig udvikling af den social- og beskæftigelsesfaglige metode, en mulighed for at skabe synlighed, skabe rummelige arbejdspladser og værdi for samfundet.

Kofoeds Skole ville skabe et aktivt og åbent miljø (butikker/mødesteder) i og omkring skolen, og være med til at bringe liv og kulør til kvarteret og på den måde vise, at området er et attraktivt sted – ikke på trods af Kofoeds Skole – men på grund af Kofoeds Skole.

Fra storforbrug til bæredygtighed

Det sidste spor i Kofoeds Skoles strategier er, at skolen skulle arbejde med en bæredygtig tilgang til alle dele af organisationen. Her var genbrug, mindre energiforbrug og deløkonomi i fokus. Omlægning af forbrugsmønstre og vaner vil være en del af den pædagogiske indsats. Mindre udslip af CO² bliver nødvendigt for at nå de mål, der sættes i samfundet. Det var derfor indlysende og nødvendigt med omlægning og ændringer af vaner og kulturer på skolen.

Fra vision til handling

Fundraising

Efter udarbejdelse af visionsrapporten begyndte Kofoeds Skole at fundraise for at kunne realisere en del af de projekter, som er beskrevet i visionsrapporten. Med det driftsbudget, som Kofoeds Skole har, ville det ikke være muligt for Kofoeds Skole at realisere ret mange af visionerne med egne bevillinger.

I 2016 bevilgede Realdania og Den A.P. Møllerske Støttefond henholdsvis tredive og tyve millioner kroner til at realisere ombygningen og udviklingen af de socialøkonomiske butikker, som er en vigtig forudsætning for at realisere visionsplanen. Den A.P. Møllerske Støttefond støttede processen med at gøre Kofoeds Skole mere energirigtig og bæredygtig. Desuden modtog Kofoeds Skole penge fra Den Obelske Familiefond til en socialøkonomisk udvikling.

Herefter blev arbejdet med at realisere skitseplanerne fra Cobe A/S sat i udbud.

Samtidig nedsatte man en styregruppe bestående af Kofoeds Skole, repræsentanter fra Den A.P. Møllerske Støttefond, Københavns Kommune og Realdania samt en bygherrerådgiver.

Internt på Kofoeds Skole nedsatte man en følgegruppe bestående af ledelsen, medarbejderrepræsentanter og elevrepræsentanter. Det skal her bemærkes, at netop i disse år havde eleverne organiseret sig i et elevråd, og dette var første gang, at elevrådet har valgte personer med i en følgegruppe på Kofoeds Skole.

I selve byggeperioden nedsatte arbejdsmiljøgrupperne en ad hoc arbejdsmiljøgruppe, som under hele byggeprocessen mødtes hver 14. dag for at løse aktuelle og akutte problemstillinger, som opstod i byggeprocessen. Den daglige ledelse og styring af byggeprocessen og kontakt med hovedentreprenør stod administrationschefen for.

1. januar 2017 gik arbejdet i gang og stod færdigt ca. 1½ år senere.

Som en del af visionsplanen udvikles i ledelsen og bestyrelsen også tanken om at der skal arbejdes med den

æstetiske ramme på Kofoeds skole og få yderligere billedkunst til skolen. Der skabtes et samarbejde med Ny Carlsbergfonden og udvikling af ny kunst af kunstnerne Randi og Katrine.

Kompetenceudvikling

I en så stor omstilling er der naturligvis behov for, at der er fokus på medarbejdernes trivsel under ombygningen samt på medarbejderudvikling i form af efteruddannelse og opkvalificering.

Derfor blev der tidligt i processen taget hånd om de medarbejdere, hvis arbejdsrutiner og opgaver blev ændret som resultatet af ombygningerne.

I forbindelse med udviklingen af visionsplanen og den omstilling, som fandt sted for den enkelte medarbejder, har der været fokus på flere elementer. Tidligt i processen blev der tilknyttet en projektmedarbejder for en treårig periode, med fokus på socialøkonomisk udvikling af skolen, hvis opgave var at skabe øget forståelse og bevidsthed om den socialøkonomiske dimension i arbejdet.

Samtidig fik Kofoeds Skole midler til kompetenceudvikling for alle medarbejdere gennem Statens Center for Kompetenceudvikling. Fokus i kompetenceudviklingen var at forberede og opkvalificere medarbejderne til omstillingen af skolen med udgangspunkt i service, teamtræning på tværs af organisationen samt konfliktforebyggelse.

Som en del af dette blev der også udviklet handleplaner for de områder, der skulle udvikles og ændres i perioden frem mod, at de socialøkonomiske butikker blev åbnet. Denne kompetenceudvikling har været essentiel for at skabe den udvikling, der er sket på Kofoeds Skole.

Samtidig var der behov for at styrke de grundlæggende pædagogiske- og socialfaglige arbejdsmetoder på Kofoeds Skole. Det skete gennem undervisning, workshops, samt udarbejdelse af publikationerne Kofoeds Skole Pædagogiske ABC og Kofoeds Skoles grundlæggende pædagogik.

Resultat, betydning, effekt

Åbningen af Kofoeds Skole ud mod samfundet kom til at bestå af en række forskellige initiativer. Dels de større tilbagevendende sociale arrangementer og events, der inviterer hele kvarteret indenfor, såsom årlige sommermarkeder, høstmarkeder, julemarkeder m.m.

Et andet element i samspillet med omverden består i at stille skolens faciliteter til rådighed for andre i lokalsamfundet. Vores Multihal blev allerede i 2012 åbnet op for andre lokale idrætsforeninger, der (udenfor skolens lukketid), kunne bookes. Multihallen blev på ugentlig basis brugt af flere hundrede lokale idrætsudøvere. I 2020 overgik Multihallen til Københavns kommune.

Flere af Kofoeds Skoles øvrige lokaler lejes af blandt andre *Ombold*, *Gadefodbold*, *Anonyme Alkoholikere*, *AOF*, lokale grundejerforeninger, andelsboligforeninger, lejerforeninger samt forskellige politiske partier.

Derudover bruger nye, forskellige grupper også skolen - f.eks. 65+ gruppen, der er en ældreklub bestående af tidligere elever på Kofoeds Skole, der er faldet for aldersgrænsen (18-65 år). Kælderen under Kofoeds Skole er ligeledes blevet halvoffentlig, da lokale beboere i dag kan leje en parkeringsplads i kælderen under skolen.

Disse initiativer har øget åbenheden og samtidig bibragt nye indtægter for skolen.

Det element der har haft størst betydning for at åbenheden og slog igennem som strategi var, at de socialøkonomiske butikker blev åbnet og facaden fik et åbent udtryk med butiksvinduer og indsyn til skolen.

Åbning af socialøkonomiske butikker

For Kofoeds Skole er socialøkonomi en naturlig udvikling af den sociale- og beskæftigelsesfaglige metode, og en mulighed for at skabe synlighed, rummelige arbejdspladser og værdi for samfundet.

Kofoeds Skole har med i alt fem nye butikker (indviet i juni 2018) og café skabt et aktivt og åbent miljø i og omkring skolen, og været med til at bringe liv og kulør til kvarteret

og på den måde vise, at området er et attraktivt sted – ikke på trods af Kofoeds Skole – men på grund af Kofoeds Skole. Som en del af visionsplanen blev det beskrevet, at udvikling af en række socialøkonomiske butikker (Møbel, Tøj, Bazar, Cykel, Café) skulle være en mulighed for at invitere naboer og andre ind i butikkerne for bl.a. at købe noget, snakke om Kofoeds Skoles virke, se hvad vi laver og på den måde finde en ny rolle i lokalsamfundet.

Allerede i 2019 kan man med sikkerhed sige, at strategien med at åbne skolen mere op, har betydet, at der kommer mellem 50 og 150 gæster i butikkerne og caféen hver dag. Her interagerer de både med ansatte, elever og frivillige, hvilket har været med til at styrke skolens relationer til omverdenen. Derudover ser vi en tydelig positiv social udvikling hos de elever, der er involveret i arbejdet omkring butikkerne. Flere af dem engagerer sig i butikkernes udsmykning og i

at yde en god service til de kunder, der kommer. De virker med andre ord stolte af at kunne invitere folk indenfor og vise butikkerne frem, herunder også på de sociale medier.

De mennesker, der besøger butikkerne, er typisk nysgerrige på de ting skolen sælger og vil gerne høre mere om Kofoeds Skoles sociale arbejde. Samlet set har responsen været overvældende positiv, hvilket disse citater fra kunder er med til at underbygge:

"Her dufter skønt af træ"

"Er det her virkelig Kofoeds Skole?!"

"Her er virkelig blevet lækkert"

"Der er virkelig blevet pænt her"

"Flot indrettet"

"Det er jo blevet utroligt flot at se på"

Alle afdelinger af Kofoeds Skole arbejder ud fra en strategi om at være åbne, synlige og brobyggende ind i de lokalsamfund, hvor man befinder sig. I forbindelse med forarbejdet til visionsplanen, blev en række naboer interviewet.

En af dem sagde blandt andet: *"Jeg ved godt, at Kofoeds Skole ligger der, og hvad det er, men selv om jeg er nysgerrig, så har jeg ingen grund til at gå derned"*.

Som svar på dette udsagn kan man i dag sige, at naboer og andre interesserede nu har en åbenlys grund til at besøge Kofoeds Skole. Der er således ingen tvivl om, at Kofoeds Skole, med åbning af vores butikker, har vendt vrangen ud på sig selv, og på den måde også fortæller mere om det arbejde, der foregår inde bag bygningens tykke mure.

Denne strategi skal videreudvikles fremadrettet, og stadig flere gæster i butikkerne er et mål, ligesom et generelt større kendskab til Kofoeds Skole også er det. Der er pt. ikke fastsat nogen egentlig målsætning for butikernes omsætning, men siden åbningen i juni 2018 har vi har haft en gennemsnitlig omsætning på 100.000 kr. om måneden, fordelt på mere end 1.000 transaktioner pr. måned – og tendensen er en stigende omsætning til gavn for det sociale arbejde. Derudover kan vi se på korttransaktionerne, at der er mange gengangere.

Kunst og æstetik

Arbejdet med kunst og æstetik kom oprindeligt til i begyndelsen af 70'erne, da Kofoeds Skole lå på Christianshavn. Siden dengang har Kofoeds Skole tilbudt kurser og haft værksteder som en fast del af skolens tilbud, som har relateret sig til aktiviteter der skal engagere udsatte borgere i f.eks. film, teater, musik, skrive og billedkunst. Fælles for de tilbud, er en opfordring til at skabe, være kunstneriske og kreative. Det dengang nye fokus på at udvikle elevernes kunstneriske sans, kom især i forlængelse af en tid (70'erne), hvor stoffer begyndte at være en mere almindelig del af udsatte borgers sfære. Men i stedet for at skubbe behovet for større kunstnerisk udfoldelse fra sig, tog Kofoeds Skole i stedet udgangspunkt i dette og tilbød undervisning i disse mere kreative aktiviteter og oprettede dertilhørende værksteder med fokus på kreativitet.

Allerede i begyndelsen af trediverne blev Kofoeds Skoles første logo lavet af kunstneren Viggo Peter Guttorm-Pedersen. Siden har mange andre kunstnere hjulpet, støttet, done-

ret eller arbejdet på Kofoeds Skole og bidraget med især den billedkunst, som i dag findes på Kofoeds Skoles forskellige matrikler. Her kan nævnes kunstnere som: Henry Heerup, Hans Scherfig, Claus Deleuran, Louise Campell, HuskMitNavn, William Skotte Olsen og mange flere.

Et eksempel på nyere tids kunst er kunstnerne Randi og Katrines kunstinstitution Kofoeds Cigar (rygerum) i gården på Kofoeds Skole, som blev indviet i 2021. Ny Carlsbergfondet pegede på, at kunstnerne Randi og Katrines kunst ville passe godt ind til Kofoeds Skoles øvrige kunst, og de var tilmed lokale kunstnere med atelier kun 500 meter fra Kofoeds Skole.

Mange går nu forbi og ser på det kunstværk, som Kofoeds Cigar netop er. Kofoeds Cigar blev anmeldt i Berlingske og modtog 6 stjerner ud af 6 mulige.

En anden ting, som blev populært i lokalområdet var Kofoeds Skole bogbytte. Kofoeds Skole etablerede en bogbytte reol ud mod Holmbladsgade. Tidligere havde man på 4. sal haft et mindre bibliotek af donerede bøger. Det var blevet nedlagt i forbindelse med ombygningerne. I stedet opstod bogbytte reolerne- inspireret fra andre storbyer. Det betød en bedre cirkulation af bøger, bedre bøger, flere bøger og det blev et sted hvor både lokale og de udsatte borgere fra Kofoeds Skole kunne få nyt at læse i.

Samtidig har der i visionsprocessen været en idé om at skabe et galleri på Kofoeds Skole. Et sted, hvor elever – og også lokale kunstnere – kan udstille deres kunst og vise den til omverdenen. Dette galleri – Galleri Underkanten – er nu etableret.

I visionsprocessen er der således sket et yderligere løft og en prioritering af de æstetiske rammer gennem både den mere anerkendte kunst og den kunst, som er lavet af Kofoeds Skoles elever.

Den udsatte borgers perspektiv

Bedre service, bedre elevbetjening, større tilfredshed

I forlængelse af butikkernes udvikling, har Kofoeds Skole arbejdet flittigt med at give medarbejderne (og derigennem også eleverne) nye og flere kompetencer omkring service, så man er bedre rustet til at yde en god og stabil service over for vores kunder. Samtlige medarbejdere har været på et servicekursus, som skolen har søgt om og fået midler til at realisere.

Når skolens elever handler i butikkerne, får de samme gode service som alle andre. Når eleverne deltager i skolens aktiviteter, er det som altid med hjælp til selvhjælp for øje, også når det kommer til butikkerne, og i de situationer er medarbejderne både lærere, pædagoger, rollemodeller, instruktører, vejledere og kvalitetskontrollører.

Fra depot til butik

Oprettelsen af butikkerne har betydet, at tidligere kendte funktioner på Kofoeds Skole er blevet ændret. I en af bygningerne bag hovedskolen havde man engang et tøjdepot, hvor eleverne – når de havde optjent til det - kunne hente tøj 1-2 gange om måneden alt efter behov. Men depotet var med tiden blevet nedslidt og Kofoeds Skole oplevede ofte at der blev hamstret tøj – ind i mellem med videresalg for øje. Der var ofte konflikter samt rygter om at 'det gode tøj' blev taget fra til markeder, og ved sygdom hos personalet holdt Tøjdepotet, som det hed dengang, lukket.

Dét tøjdepot eksisterer ikke længere. I stedet er der nu en tøjbutik, som er sammenhængende med de øvrige butikker. Tøjet befinder sig nu i en ny smuk butik. Det er hængt overskueligt og pænt op og er blevet prissat. Måden hvorpå eleverne kan få glæde af tøjet, er ved arbejde sig til et værdibevis i et af vores mange værksteder. Med værdibeviset i hånden kan de så købe tøj eller andre ting i butikkerne ligesom alle andre. Dertil kommer, at de – modsat alle andre kunder - får en klækkelig elevrabat, der lyder på 50% på tøj, møbler og nips samt 25% på produkter som f.eks. æblemost,

honning, skindprodukter og redesign.

Ændringen fra tøjdepot til tøjbutik har betydet en serviceforbedring for eleverne. De oplever, at åbningstiderne bliver overholdt og at der er et ligeværd med udefrakommende kunder.

Fra den ene dag til den anden er hamstring og konflikter væk. Kofoeds Skole oplever nu i stedet, at elever grundigt vurderer og overvejer, hvad de skal købe og hvorfor. Samtidig kan Kofoeds Skole se, at eleverne opsparer deres værdibevis for at kunne købe f.eks. at kunne købe de skindhandsker, som de gerne har villet have haft i årevis. Dette foregår på samme måde i Bazaren og i Møbel.

Det skal i øvrigt lige nævnes, at skolen stadig udleverer gratis tøj til elever eller andre borgere, som har brug for det – såsom hjemløse. Samtidig er det også fastholdt at hjemløse, der har fået tildelt en lejlighed af kommunen, kan komme på Kofoeds Skole og hente møbler og andre indretningsgenstande, hvis de ikke har fået tildelt etableringshjælp eller anden økonomisk støtte til etablering af et hjem. I en sådan situation får borgeren et værdibevis efter samtale med en af Kofoeds Skoles socialrådgivere, så de kan besøge butikkerne og handle møbler til deres nye hjem. Dette giver borgeren mulighed for selv at udvælge møbler og dermed hjælpe sig selv til at skabe rammerne for et hjem.

Butikkernes rammesætning har betydet, at eleverne gebærder sig som var de i en hvilken som helst anden butik. Medarbejdernes service overfor eleverne ændrer sig også ved, at man er i en butiksramme. Der gives mulighed for prøverum, der ekspederes ved en kasse, der tilbydes pose, kvittering og vigtigst af alt - de behandles på lige fod med alle andre kunder.

De fysiske rammer er med til at skabe en følelse af noget rart, noget man som elev også gerne vil præsentere for sine venner, sine forældre eller sine børn. Eleverne fungerer på den måde som Kofoeds Skoles ambassadører. De er stolte, hvilket skaber mere selvværd og giver dem en følelse af medejerskab.

"Vi er gået fra depoter til butikker. Vi har forladt den gamle forsorgspædagogik med mild kaos, hamstring, konflikter og kontrol. Vi har skabt en ny socialpædagogisk ramme"

Forstander Robert Olsen

Der er samtidig sket et kvalitetsløft af vores produkter. Kvaliteten af ReDesigns varer er høj. De kan ikke kun sælges, fordi de er fremstillet på Kofoeds Skole, men fordi de rent faktisk har en høj kvalitet og karakter af at være unika. Tøj- og møbelbutikkerne har også flotte varer, som sorteres efter kvalitative kriterier og fungerer som traditionelle genbrugsbutikker.

Det grønne fokus

At være sig bevidst om sin rolle i samfundet handler også om at tage ansvar for fælles udfordringer. Kofoeds Skole arbejder derfor i dag med en bæredygtig tilgang i alle dele af organisationen. Genbrug, mindre energiforbrug og cirkulær økonomi er i fokus. Omlægning af forbrugsmønstre og vaner er og vil være en del af den pædagogiske indsats. Mindre udledning af CO² bliver nødvendigt for at nå de mål, der sættes i samfundet og globalt. Det var derfor indlysende og nødvendigt med omlægning og ændring af vaner og kulturer på skolen.

Kofoeds Skole har, som en del af samme bæredygtige projekt, arbejdet intensivt med at udvikle skolen i en mere grøn retning. Dette har blandt andet betydet, at der på skolen er udskiftet samtlige vinduer til energirigtige vinduer. Stort set alle pærer er skiftet til LED. Taget på hovedbygningen i København er blevet fornyet, og der er opsat solceller. Samtidig er der sket en række forbedringer af både vand- og elinstallationer. Det vil komme til at betyde bedre elevarbejde, da især indeklimaet er forbedret, og det vil

betyde færre udgifter til energi. Færre udgifter til energi giver mulighed for at fastholde og udvikle det sociale arbejde.

Energirenoveringen af hovedbygningen vil betyde en yderligere reduktion på 20-25% af udgifterne i hovedbygningen.

Samtidig med dette har en del af værkstedsarbejdet udviklet og ændret sig, så der i det pædagogiske arbejde i højere grad tænkes bæredygtighedsperspektiver ind. Kofoeds Skoles butikker er en del af den såkaldte cirkulære økonomi, hvor genbrug og ReDesign er i centrum. Der er udviklet nye værksteds- og undervisningsfunktioner f.eks. æblemosteri, honningproduktion og urban farming. Via Kofoeds Skoles miljøplads indsamles og sorteres affald, som sælges og - i videst muligt miljø omfang – genanvendes, og der er sikret opsamlingstanke til at genbruge vand i stort omfang.

Bæredygtighedsperspektivet er således blevet et tydeligt perspektiv i det pædagogiske arbejde, og vi søger hele tiden nye måder at udvide arbejdet og fokuset herpå.

Æblemosteri og honningproduktion

En del af det at udvikle Kofoeds Skole bæredygtigt handler ikke kun om genbrug og om at spare energi. Kofoeds Skole har udviklet et æblemosteri i samarbejde med Tuborgfondet og en lokal grøn organisation, *Frugtplukkerne*, og i samarbejde med Bybi er der etableret bistader og honningproduktion på skolen. I forlængelse af dette, er der blevet oprettet nye grønne undervisningstilbud, hvor fokus er på fødevareproduktion, hvilket igen har kunnet tilbyde eleverne nye faglige kompetencer.

Produkterne herfra sælges i Kofoeds Skoles butikker og er et vigtigt brand i butikkerne, da fortællingen omkring disse produkter naturligvis er, at der har været elever med til at producere dem. Både mosteriet og biholdet har haft masser af elevaktivitet involveret og vil fremadrettet være en stor del af Kofoeds Sociale Madhus, som er skolens nyeste værksted, med fokus på fødevarer og andre lokale og bæredygtige produkter.

KOFOEDS SKOLE

Ombygningerne og æstetik

Ombygningerne i stueetagen i Nyrnberggade og den øvrige renovering af især vinduerne har taget udgangspunkt i hovedbygningens oprindelige udseende. Bygningen er opført til lettere industri i begyndelsen af 1970'erne. Bygningen er således en klassisk industribygning, der dog aldrig blev taget i brug til industri. Den daværende oliekrise betød nemlig, at der hverken var interesserede lejere eller købere, og bygningen blev derfor overtaget af Kofoeds Skole i 1974.

Gennem årene er bygningen blev påført en række ændringer, som har brudt med bygningens oprindelige udseende, f.eks. ledninger på kryds og tværs, markiser er opsat m.m. Resultatet af tidligere vinduesudskiftninger har betydet, at der ved igangsættelse af bæredygtighedsprojektet var 3 forskellige slags vinduer i bygningen.

Alle disse ting er nu fjernet og bygningen fremstår i dag mere i overensstemmelse med sin oprindelige form, de lige linjer og de røde mursten. Så ud over bæredygtighedsperspektivet, har ombygningen også haft en æstetisk dimension. Bygningen fremstår med andre ord i dag mere ensartet og i tydeligere overensstemmelse med den industrielle arkitektur fra 1970'erne.

Ny visuel identitet

I arbejdet med visionsplanen udtrykte en medarbejder sig ærligt om skolens logo og symbolik: *"Udtrykket livsflammen*

er fint og flot, men det siger ingen unge mennesker noget i dag. Det, som er vores vigtigste opgave på Kofoeds Skole, er at give eleverne lysten til livet."

Dette sigende udsagn kom til at være en essentiel ledetråd i arbejdet med at udvikle skolens sproglige og ikke mindst visuelle identitet.

I 2017 kunne man finde mere end 10 forskellige udgaver af logoet på skolens område, foruden adskillige typer af skrift, farver og grafik. Noget, der gav et diffust og rodet indtryk for særligt udefrakommende. Derfor igangsatte Kofoeds Skole arbejdet med at skabe et nyt samlet visuelt udtryk, der skulle forene skolens værdigrundlag med de nye visioner i ét fremadstræbende visuelt udtryk. Ønsket var at modernisere skolens visuelle identitet, herunder vores logo, så det afspejlede vores primære fokusområde – nemlig arbejdet med mennesker. En mindre entreprenant designvirksomhed, Rama Studio, løste opgaven med bravour. Kofoeds Skole og Rama Studio modtog Design Award i kategorien 'message understood'.

Resultatet blev et logo, der både indfangede tidligere logoers fokus på navnet Kofoeds Skole, mens det samtidig fik flettet arbejdet med det enkelte individ ind i identiteten.

Det grundlæggende mangfoldige udtryk, som Kofoeds Skole altid har haft, er bibeholdt, mens en gennemgående oprydning i den tiltagende skilteskov på matriklen, skulle gøre det nemmere at navigere rundt på skolen. En væsent-

ligt del af arbejdet med at opdatere den visuelle identitet er blevet udført af skolens eget Medieværksted, der inkluderer elever, frivillige og ansatte. Elever har således været aktive i planlægning og udførsel af det omfattende skilteprojekt. Det har skabt et stort engagement og stolthed over resultatet, selvom det også i perioder har været udfordrende.

Udover en kraftig oprydning og forskønnelse af den fysiske skilteskov, har Kofoeds Skole også på de digitale platforme ryddet op – blandt andet med lanceringen af en ny hjemmeside i 2017.

Understøttelse og udviklingen af pædagogikken

Kofoeds Skoles overordnede pædagogiske princip er hjælp til selvhjælp. Eleverne er en del af processerne omkring butikkerne. Udgangspunktet for arbejdet er erhvervstræning, arbejdsfællesskaber og kompetenceopbygning. Metoden er de klassiske 'Kofoedske værdier', nemlig at eleven skal gøre noget godt for sig selv og for fællesskabet, at man arbejder indenfor det, man i pædagogikken kalder det fælles tredje, og at man gennem arbejdet får hjælp til at hjælpe sig selv i hverdagslivet og i arbejdslivet.

De pædagogiske værktøjer

Det pædagogiske grundprincip på Kofoeds Skole er *Hjælp til Selvhjælp*. Det betyder, at eleven skal i størst mulig grad være den udførende og ansvarlige for at udvikle sine ressourcer og muligheder. En tidligere forstander på Kofoeds Skole er citeret for at sige: "*Vi hjælper ikke for at hjælpe, men for at opbygge*".

Kofoeds Skole ser princippet om *Hjælp til Selvhjælp* som en empowerment-strategi, hvis mål er at styrke den enkelte. Og her er relationen mellem medarbejder og elev essentiel. Relationen opbygges: Gennem forpligtende fællesskab om opgaven (*Det fælles tredje*). Det giver mulighed for at se, observere og udvikle elevens ressourcer og muligheder for at komme i beskæftigelse.

Dialog, inddragelse, deltagelse og medejerskab

Dialog, inddragelse og deltagelse er en grundlæggende præmis for arbejdet på Kofoeds Skole. Vi lytter, vi handler, vi er sammen med, vi inviterer til deltagelse i de processer, som påvirker den enkelte elev. Det er hvad enten det er forhold, der drejer sig om den enkelte eller det drejer sig om skolen eller i samfundsforhold. Anerkendelse af individet og inddragelse i fællesskabet er en central del af pædagogikken.

"Eleverne oplever en meningsfuldhed og en sammenhæng når de producerer til en butik. Vi skal være færdige og klar til butikkerne åbner."

Forstander Robert Olsen

Pædagogikken er med andre ord blevet styrket gennem udviklingen af Kofoeds Skole. Pædagogik handler ikke bare om menneskelige relationer, men også om rammer og struktur. Med en række ændringer, hvor tilbud til eleverne har ændret karakter og form, er det derfor interessant at se, hvorledes disse nye rammer får eleverne til at ændre prioriteringer og adfærd.

Kofoeds Skole har lige siden starten i 1928 haft et optjeningssystem, hvor deltagelse (arbejdsdeltagelse) i et værksted har udløst en belønning - f.eks. en klippekortordning, en Kofoed-dollar, cigaretter eller andre værdier. Systemet har været ændret utallige gange gennem Kofoeds Skoles historie. Ofte har udefrakommende ændringer betydet, at sy-

stemet blev lavet om. F.eks. forsvandt cigaretterne, da den nye rygelovgivning blev indført, og en revisionsbemærkning betød, at eleverne ikke længere kunne få rekvisitioner til eksterne indkøb.

De nye butikker fungerer som et værksted på lige fod med Kofoeds Skoles andre værksteder. Et værksted, hvor eleverne er en del af butikkens liv og daglige drift. Der foregår erhvervstræning samt social træning i form af interaktion med kunderne i butikken. Der skabes med andre ord læring og praktiske elementer i det at være butiksassistent eller drive en butik.

Siden butikkerne åbnede i juni 2018, har Kofoeds Skole kunne se en tydelig udvikling i hvordan eleverne agerer i

og omkring butikkerne. Som værksteder, er de afhængige af tilgangen af elever og dette viste sig hurtigt som en succes. Da byggestøvet først havde lagt sig og hverdagen meldt sin ankomst, kom eleverne også. Og det vi ser blandt de elever, der i dag er en del af butikkerne, er en stolthed over at vise skolens produkter frem – og en endnu større stolthed når kunder kommer og køber disse produkter.

På elevernes præmisser

I forbindelse med visionsplanen udviklede Kofoeds Skole et nyt mind-set, som blev døbt *base-skole-by*. Mind-settet beskriver tre rumlige dimensioner. Base står for hjemlighed, fordybelse og tryghed. Skole står for de værdier og områder, som binder Kofoeds Skole sammen som skolefællesskab. By står for skolens åbenhed og udadvendthed mod den omkringliggende by. På den måde beskriver begrebet *base-skole-by* de tre overordnede typer af rumligheder på skolen.

Pointen er, at de tre dimensioner også fungerer som en både mental og fysisk karakteristik. Skolens cirka 500 daglige elever er naturligvis lige så forskellige som alle andre mennesker er det. Men mange af dem er lidt mere sårbare, sensible eller udsatte end de fleste. Nogle kan have en dårlig dag eller være inde i en dårlig periode og have brug for at føle sig trygge og skærmet for verden udenfor. Andre oplever at have nogenlunde ro på og er åbne for undervisning og trives i skolens forskellige fællesskaber. Og indimellem kommer nogle ovenpå og får lidt ekstra overskud til at møde omverden, tage et ekstraordinært ansvar og indgå i nye relationer med omverden. *Base-skole-by* er således også et billede på bredden i de sindsstemninger, som skolens læringsmiljøer skal kunne favne. Ofte kan den enkelte elev skifte hurtigt. To timer med kundesnak i butikken kan gøre dem relationstrætte og skabe behov for at lade op. Det er derfor tilstræbt, at de forskellige fysiske zoner på skolen alle indeholder både *base*, *skole* og *by*.

Butikkerne er bygget op med de udadvendte faciliteter langs facaden og mere afskærmede værksteds- og lagerrum

"Muligheden for at mødes på tværs af socioøkonomiske skæl, hvor det er på elevernes hjemmebane fremfor på en kommerciel, smart café betyder også, at I har skabt et sted, som eleverne stolt kan vise frem. Skolen er blevet et sted, hvor de kan invitere deres forældre, børn og familie (som måske ikke har de højeste tanker om dem) ind og vise dem, at de har været med til at skabe noget, at de har en masse ressourcer og kompetencer"

Emma Nielsen, Carlberg

ind mod gården. Det giver eleverne muligheder for at vælge forskellige grader af eksponering og social kontakt, alt efter hvad dagsformen dikterer. F.eks. udtalte elev i forbindelse med indvielsen af butikker i juni 2018: *"Jeg har helt klar brug for at trække mig tilbage, når der er for mange mennesker. Men det er der mulighed for."*

Tanker om *base-skole-by* er implementeret i arkitekturen således, at man kan søge hen til en base med ro og fred (og beskytte sig selv), man kan søge ud i værkstedet og være en del af skolen med andre elever og medarbejdere og arbejdet i det fælles tredje eller man kan træde helt ud på scenen i byen, som i praksis er butikken eller cafeen. Stedet hvor eleven og skolen møder samfundet.

De tre dimensioner udgør tilsammen et spænd fra det nære mod det udadvendte.

Base-skole-by skal ikke læses eller bruges som et statisk begreb, men som et dynamisk redskab til at skabe mobilitet på tværs af skolens dimensioner og understøtte alle elevers

udvikling frem mod beskæftigelse – uanset hvor eleven befinder sig. Kofoeds Skole skal og vil således kunne tilbyde attraktive rammer for denne udvikling.

De nye perspektiver

Af nye perspektiver, som måske ikke har været i fokus tidligere, er den udvikling og ændring af værkstederne, der er sket de sidste 5 år. Her er der to perspektiver, som skolen har haft for øje i omstillingen. Det ene er elevernes kompetencer og problemer, og det andet er arbejdsmarkedsperspektivet. Tidligere - i 00'erne – havde Kofoeds Skole flere elever, der havde en faglig baggrund, som f.eks. tidligere tømrer eller maskinarbejder. Kofoeds Skole fik også tilbage i tiden en del nye elever, da skibsværftet Burmeister & Wain lukkede. Det var mennesker med sociale problemer men med en arbejdsbaggrund og en faglig uddannelse.

I den elevgruppe, som vi har på Kofoeds Skole i dag, er en langt overvejende del af eleverne ufaglærte. Over 60% har været ledige i over 10 år og over 80% har været arbejdsledige i over 3 år. Samtidig er det et mindretal, som har en faglig uddannelse.

Det andet perspektiv er, at arbejdsmarkedet har ændret sig. Tilbage i 2011 var mange værksteder rettet mod et industrielt arbejdsmarked - med f.eks. et metalværksted, håndværkerhus, trykkeri, bilværksted osv.- og ikke et informations- og serviceorienteret arbejdsmarked, som primært er det, der er i samfundet i dag.

Et sidste perspektiv i ændringerne i værkstederne har været at få et bæredygtighedsperspektiv ind i udviklingen af værkstederne. Bæredygtighed er en af skolens overordnede strategier, og denne tænkning kommer i disse år til i stigende grad, at præge arbejdet – også i værkstederne. Metalværkstedet er erstattet af et Cykelværksted. Håndværkerhuset er erstattet af et Re-Designværksted, Trykkeriet er erstattet af et Medieværksted. Miljøpladsen er udviklet med urban farming, affaldssortering, biavl, æblemøsteri m.m. Værkstederne retter sig nu i højere grad mod service, som

der er efterspørgsel efter i samfundet. Værkstederne retter sig mod fremtiden og ikke fortiden og de tager i højere grad udgangspunkt i elevernes kompetencer.

Af overordnede perspektiver kan man pege på at Kofoeds Skoles nye rammer er med til at skabe en større mulighed for et levet medborgerskab for den enkelte. *"Det er særligt udtalelser om værdighed og muligheden for at møde andre medlemmer i lokalområdet på en ny og anden måde, samt oplevelsen af at ombygningen er med til at minimere stigma, der har været med til at spore mig ind på et teoretisk afsæt i levet medborgerskab"* Nielsen, Emma 2020.

Samtidig kan man med udgangspunkt i Putnams teorier om social kapital sige at *"det påvirker eleverne, at man har åbnet op, ser jeg begrebet om social kapital som et redskab til at belyse, hvordan skolen også påvirker lokalområdet, netop fordi de bidrager med et sted, hvor man kan møde sine naboer og skabe sociale relationer med sit lokalområde."* Emma Nielsen 2020.

Kofoeds Skole har således fået en helt anden rolle lokalt og bidrager ikke kun til at gøre det sociale tilbud bedre for den enkelte, men er med til at skabe en levende by med interaktion mellem et socialt tilbud og dets omgivelser.

Denne udvikling skal fremover yderligere synliggøres og systematiseres, så omverdenen i stigende grad får øje på de kompetencer, Kofoeds Skole udstyrer skolens elever med til gavn for fremtidens arbejdsmarked – vi er på vej med at realisere visionen.

Åbenhed, større ligeværd og større selvværd, en bedre service, en udbygning af skolens pædagogiske arbejde, er nogle af konsekvenserne af denne omlægning, og realisering af visionsplanen.

I det videre arbejde vil nye mål sikre en fortsat udvikling af skolens arbejde.

Litteratur

Amager Øst Lokaludvalg (2017), 'Bydelsplan for Amager Øst 2017-2020', Københavns Kommune

Bjørkøe, Jens Aage: Vejen fra Hjertet, Kofoeds Skoles forlag 2008,

Carlberg|christensen (2015), "Strateginotat: Gearing af Kofoeds Skole mod socialøkonomiske aktiviteter – tillæg til visionsplanen Kofoeds Skole i FremtidenCarlberg|christensen og COBE (2015), 'Kofoeds Skole i fremtiden – Visionsplan for Kofoeds Skole som driver for åbenhed, bæredygtighed og socialøkonomiske aktiviteter i Holmbladsgadekvarteret', Kofoeds Skole og Realdania

Carlberg, N. og H. Lind (2017), Sociale Mursten, Den A.P. Møllerske Støttefond og Realdania

Funch, B. S., & Moutamid, M. E. (2012): Kunst og æstetik som socialpædagogisk strategi. Psyke & Logos(2), s. 437-451. 2012

Hejlskov Elven, Bo: "Konflikt og voldsforebyggelse" i Social- og Specialpædagogik i pædagoguddannelserne, 2019

Husen, Michael: Kultur & pædagogik" , Hans Reitzels Forlag, Kbh. 1996., s. 218-232.

Husen, Michael: Arbejde og Identitet, Kbh. 1984.

Husen, Michael: Socialpædagogik og Arbejdsprocesser, Kbh. 1985.

Illeris, Knud: Læring og Tekster om læring (om voksnes læreprocesser). Samfundslitteratur 2015

Kofoeds Skole (2019(1)), 'Kofoeds Skole i fremtiden – statusrapport', Kofoeds Skole Kofoeds Skole (2019(2)),

Kofoeds Skoles historie, Lokaliseret d.23.12.19 på <https://bit.ly/36Zjj3>

Lassen, Benny, m.fl Kofoeds Skoles fem pædagogiske søjler 2003

Kongsgaard, Leif: Multiteoretisk praksis i Socialt Arbejde, Samfundslitteratur 2014

Lihme, Benny: Det fælles tredje i Socialpædagogik for børn og Unge, 1988

Madsen, Bent: Socialpædagogisk kernefaglighed. https://sl.dk/media/1636/socialpaedagogisk-kernefaglighed_oplaeg-webseminar-bent-madsen_20150820.pdf

Meldgaard, Ole: De fem pædagogiske søjler Kofoeds Skoles forlag 2003

Olsen, Robert og Christensen, Ellen: Kofoeds Skoles ABC Kofoeds Skoles forlag 2018

Olsen, Robert og Christensen, Ellen: Grundlæggende pædagogik Kofoeds Skoles forlag 2019

Putnam, R. D. (2000), Bowling alone: The collapse and revival of American community, Simon & Schuster Paperback

20 års statistik

Elevstatistik			
	2000	2010	2020
Indskrevne elever	4.015	4.291	4.295
Udskrevne elever	1.636	1.621	997

Aldersfordeling			
	2000	2010	2020
< 20 år	2%	4%	1%
20-29 år	15%	13%	14%
30-39 år	25%	18%	18%
40-49 år	44%	32%	20%
> 50 år	14%	33%	47%

Uddannelse			
	2000	2010	2020
Folkeskolen	50%	45%	39%
Praktisk udd.	16%	24%	23%
Teoretisk udd.	10%	15%	18%
Gynnasium	10%	10%	12%
Andet	14%	7%	8%

Boligform			
	2000	2010	2020
Lejlighed	84%	75%	73%
Værelse	10%	5%	5%
Boformer inkl. KS	3%	9%	11%
Uden fast bopæl	1%	8%	8%
Andet	2%	4%	3%

Ledighedslængde i % af indskrevne elever			
	2000	2010	2020
3 år eller mere	62,2	78,7	88
7 år eller mere	28,4	60,2	72
10 år eller mere	7,9	49,5	64

Forsørgelse			
	2000	2010	2020
Kontanthjælp	47%	55%	52%
Førtidspension	23%	25%	27%
Arbejdsløsheds- dagpenge	14%	9%	6%
Sygedagpenge	2%	4%	3%
Folkepension	2%	2%	1%
Efterløn	7%	1%	-
Andet	5%	4%	10%

Fødested			
	2000	2010	2020
Danmark	57%	50%	52%
Mellemøsten & Nordafrika	11%	15%	15%
Grønland	4%	13%	11%
Afrika	9%	6%	6%
Asien & Australien	5%	5%	5%
Andet	14%	11%	9%

Civilstand			
	2000	2010	2020
Gift / samboende	35%	25%	19%
Ugift / separeret / skilt	65%	75%	81%

Kofoeds Skole 2022

Kofoeds Skoles pædagogiske,
social- og beskæftigelsesfaglige
håndbøger

Kofoeds Skoles Forlag

Fotos:

Rasmus Hjortshøj s. 2,3,4,8,12

Torben Petersen s. 6

Leif Tuxen: s. 5,7,16

Rama Studio: s. 11